

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 664/2022-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Miroslav Vaško, s. r. o., Šándorova 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Miroslav Vaško, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 169/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 169/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Banská Bystrica **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 169/2013 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Banská Bystrica **je p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Banská Bystrica **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **493,10 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 664/2022-15 z 1. decembra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 169/2013. Súčasne navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznať jej primerané finančné zadostučinenie 10 000 eur a tiež náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka je v procesnom postavení žalovanej stranou sporu vedeného okresným súdom o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalobu podal bývalý manžel sťažovateľky 12. júla 2013, pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 3. decembra 2013, 30. januára 2014 a 25. júna 2015, na ktorom po čiastočnom späťvzatí žaloby súd konanie v časti zastavil. Pojednávania sa ďalej konali 1. marca 2016, 26. mája 2016, 11. mája 2017, 5. decembra 2017, 13. februára 2018, 3. mája 2018, 9. októbra 2018, 22. januára 2019 a 20. júna 2019, na ktorom súd rozhodol o zvyšnej časti sporu rozsudkom.

3. Na základe odvolania žalobcu a odvolania sťažovateľky Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 24. februára 2021 zrušil prvoinštančný rozsudok z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu, uznajúc za čiastočne dôvodné odvolanie žalobcu, a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Pokiaľ ide o odvolanie sťažovateľky, krajský súd dospel k záveru, že nie je dôvodné.

4. V nadväznosti na rozhodnutie odvolacieho súdu okresný súd vyzval žalobcu, ako aj sťažovateľku na predloženie ďalších dokumentov a uskutočnil pojednávanie 12. mája 2022, ktoré následne odročil na neurčito pre účely dožiadania do zahraničia.

5. Z dôvodu neefektívnej činnosti okresného súdu sa sťažovateľka 25. mája 2022 obrátila na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na prietahy v konaní, ktorý v oznámení o prešetrení sťažnosti z 24. júna 2022 uznal sťažnosť za dôvodnú.

6. Sumarizujúc ústavnú sťažnosť, sťažovateľka namieta neefektívnu činnosť okresného súdu a celkovú dĺžku trvania napadnutého konania, ktoré sa vedie od roku 2013. Uvádza, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, pričom akcentuje stav právnej neistoty týkajúci sa jej majetku a možnosti nakladania s ním. V dôsledku uvedeného došlo podľa jej názoru k zbytočným prietahom, a tým k porušeniu jej práv označených v bode 1 tohto nálezu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení uvádza, že predmetná vec je od decembra 2018 pod dohľadom predsedu súdu vzhľadom na už vtedy konštatovanú neprimeranú dĺžku konania. Ďalej tvrdí, že od zrušenia rozsudku odvolacím súdom koná súd plynule a pravidelne. Poukazuje na čiastočnú

zložitost' veci, keďže v konaní sa vykonáva dokazovanie s cudzím prvkom, čo je spravidla náročnejšie a zdĺhavejšie, a zároveň dôvodí opatreniami súvisiacimi s pandémiou ochorenia COVID-19, ktoré aj v tomto prípade mali negatívny vplyv na dĺžku napadnutého konania.

8. K podanej sťažnosti sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá uviedla podrobný prehľad úkonov od podania žaloby do polovice roku 2015, z ktorých podľa jej názoru vyplýva, že súd v tomto období konal plynulo a smeroval svoju činnosť k náležitému zisteniu skutkového stavu. Pokiaľ ide o opakované výzvy súdu sťažovateľke na predloženie dokladov, sudkyňa zdôraznila, že sťažovateľka mala možnosť udeliť súhlas rakúskej banke na poskytnutie výpisov z účtu už v roku 2015, ale učinila tak až 17. septembra 2019. K celkovej dĺžke konania, ktorú zhodne považuje za neprimeranú, uviedla, že táto bolo ovplyvnená opakovane predkladanými návrhmi strán na doplnenie dokazovania, zmenou právnych zástupcov na strane žalobcu, nečinnosťou právnej zástupkyne sťažovateľky najmä pri preberaní zásielok a jej nepripravenosťou na pojednávania, ale predovšetkým správaním sťažovateľky, ktorá písomný súhlas pre banku udelila napriek opakovaným výzvam až po 6 rokoch od prvej výzvy súdu.

9. Sťažovateľka sa k argumentácii okresného súdu vyjadrila v tom smere, že zotrúva na svojich doterajších tvrdeniach, že okresný súd od nej neustále žiada predloženie ďalších dokladov, mnohých aj duplicitne, a že konajúca sudkyňa postupuje nedôsledne a nekoncentrovane. Vyjadrenie, že priesťahy boli spôsobené jej zavinením, považuje za zavádzajúce a zdôrazňuje, že nikdy nepožiadala o odročenie pojednávania z dôvodu na jej strane či na strane jej právnej zástupkyne. Ospravedlnenie priesťahov obmedzeniami z dôvodu pandémie nepovažuje za dostatočné vzhľadom na to, že činnosť súdu nebola v tomto období prerušená a súd mal možnosť riadne vykonávať potrebné úkony. Zdôrazňuje prostriedky dané procesným kódexom, aby súd rýchlo a efektívne viedol a rozhodol súdny spor, a v závere v celom rozsahu zotrúva na podanej ústavnej sťažnosti.

10. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoÚS“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

12. Posudzujúc kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že predmet sporu (konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pozn.) predstavuje štandardnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov a nie je po právnej stránke zložitý. S prihliadnutím na skutkový stav vyplývajúci z predloženého súdneho spisu okresného súdu možno

identifikovať určitú skutkovú zložitost' veci, ktorá viedla k potrebe vyhotovenia prekladu predložených dôkazov do nemčiny. Berúc do úvahy konkrétne okolnosti prejednávaného prípadu, ústavný súd preto dospel k záveru, že priebeh a dĺžku namietaného konania čiastočne ovplyvnila samotná skutková zložitost' veci.

13. K správaniu sťažovateľky treba uviesť, že podľa názoru ústavného súdu svojim konaním prispela k celkovej dĺžke konania a v tomto smere je potrebné dať za pravdu okresnému súdu. Uvedený záver vyplýva z obsahu súdneho spisu, ale aj zo zrušujúceho uznesenia krajského súdu, ktorý vec vrátil z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu a okresnému súdu uložil povinnosť doplniť dokazovanie práve čo sa týka aktív (úspor na účtoch sťažovateľky v rakúskej banke) spadajúcich do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

14. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že okresný súd výzvou z 13. mája 2015, ktorá bola právnej zástupkyňi sťažovateľky doručená 25. mája 2015, žiadal od sťažovateľky predloženie písomného súhlasu s overeným podpisom pre konkrétnu rakúsku banku, aby táto bola oslobodená od bankového tajomstva a poskytla súdu prehľad bankových účtov sťažovateľky. Na túto výzvu súdu sťažovateľka reagovala až podaním zo 17. septembra 2019. Uvedená okolnosť je preto osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní, či a z akých dôvodov došlo k zbytočným priesťahom.

15. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, pričom už zo samotnej dĺžky (šesť rokov od podania žaloby do rozhodnutia v merite veci) možno konštatovať jeho ústavnú neudržateľnosť. S prihliadnutím na rozhodovaciu prax a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v obdobných veciach, podľa ktorej dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov, v závislosti od povahy a zložitosti veci, nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu v uvedenom časovom rámci, aj keď v skutkovo zložitejšej veci, je nevyhnutné hodnotiť ako neefektívny a nesmerujúci k rýchlemu odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky. Pre úplnosť je nutné zdôrazniť, že táto dosiaľ nebola odstránená, aj keď od podania žaloby uplynulo vyše deväť rokov, čo jednoznačne nemožno posúdiť ako primeranú dobu.

16. Na druhej strane z prehľadu napadnutého konania vyplýva, že odvolacie konanie vedené pred krajským súdom trvalo od januára 2020, keď mu bola vec predložená na rozhodnutie, do marca 2021, keď bol spis vrátený okresnému súdu. Uvedené obdobie teda nie je možné pričítať na ťarchu okresného súdu a taktiež treba prihliadnuť na negatívny vplyv opatrení súvisiacich s pandemiou ochorenia COVID-19 a celkovú spoločenskú situáciu v tomto období, čo objektívne čiastočne predĺžilo konanie v miere relevantnej pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

17. Ústavný súd, sumarizujúc uvedené a berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, deklaroval ich porušenie a podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ústavnej sťažnosti vyhovel (bod 1 výroku).

18. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priesťahov (bod 2 výroku), pretože predmetná vec v čase rozhodovania ústavného súdu nie je právoplatne skončená.

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

19. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadosťučinenia (10 000 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä doterajšiu celkovú dĺžku konania, ale na druhej strane aj čiastočnú zložitost' veci a správanie sťažovateľky, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie 3 000 eur (bod 3 výroku) a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (bod 5 výroku).

V.

Trovy konania

20. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 ZoÚS nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením (bod 4 výroku). Výška náhrady bola určená podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2022 je 193,83 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti (2 x 193,83 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur) a 20 % daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu 493,10 eur. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke náhradu za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 (podanie vyjadrenia), keďže si tieto trovy neuplatnila.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 2. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu